

אפשר לרמות את כל הבריות חלק מן הזמן.
אפשר לרמות חלק מן הבריות כל הזמן.

אך אי-אפשר לרמות את כל הבריות כל הזמן.
הנשיא אברהם לינקולן

את כולכם

אם לא נעמידו במצב לא-נוח, הוא יעקר את שני-החוק עוד לפני הבחירות, והכל יבוא על מקומו בשלום.

אבד בינתיים עברו הימים. השבועון המסויים הגביר את מלחמתו. אוהרתי מכר הרעיו את הציבור משאונותו. כתוצאה מכך החריפו ארגוני העתונאים את המאבק, ו-שלוש מפלגות מיהרו לתבוע את כינוס הכנסת.

כך הועמד לוי אשכול בפני הציבור לעשות משהו שכל חייו שנא לעשותו: להסיק את המסקנות מדיבוריו.

אשכול יכול היה להסכים לתביעת האור פוזיציה, לשנות כמה מסעיפי החוק. אבל בכך היה מרגיז את הדתיים, מקים נגדו את דוב יוסף, ומודה בגלוי שהעביר חוקי תועבה.

גרוע מזה: בכך היה מוותר על כל סיכוי לחסל את השבועון ה-מסויים, אשר השתקת קולו דרר שיה לו עתה, נוכח הצורך להעביר כבר בראשית הכנסת הכאה את חוקי-השבת, חוקי-המושב, חוקי-הכשרות וחוקי-הרופאים.

לכן שינה את הטון — מן הקצה אל הקצה. הפך אתמול היה טוב, הורוש ערת, לחוק שוב חוק טוב, הורוש להגנה על האורת. יתר על כן — הוא הכיר כי כל הצדדים הוזמנו בשעתו להביע רצונם בפני ועדת החוק-העומדת (דבר שהם בקרי ועד הצורך להעביר שיו"ר הועדה, משה אונא, הפר את הב-טחתו התגייס להרשות לי להביא בפני הועדה בעל-פה את דעתי על הסעיפים המכוננים בגלל השבועון המסויים).

זאת היתה התחלתו של השלב השלישי של מיבצע תרבות.

שלב זה הגיע לשיאו עם ההחלטה להקים ועדה ציבורית לבדיקת הביקורת שנמתחה על החוק.

עצם הרעיון הוא אבסורדי, לא פחות מן ההגדרה המגוחכת של תפקיד ה-ועדה. מה יאמר בוועדה, שלא נאמר ב-מאות שעות הדיונים של ועדת החוק-העומדת? האם נשאר בחוק זה נסתר וחבו, אחרי שמאות משפטים, עסקנים ו-עתונאים דשו בו עד לעיפיה? מה יש עוד לגלות בו?

איזה אדם המכבד את עצמו, שאינו רוצה להגדיר את עצמו כ-סמרטוט גמור, יוכנס לוועדה שכי-זאת?

איזה ערך יהיה למסקנותיה של ועדה כזאת, יהיו אשר יהיו, אשר איש לא הת-חייב לבצע את מסקנותיה?

ואילו התחייב לוי אשכול לבצע את המסקנות — איזה ערך יש להכרזות של מר לוי אשכול ערב בחירות?

(בחירות? כל שמר אשכול יהיה בכלל קיים על הבמה הפוליטית למחרת הבחירות?) מי שמסוגל להציע בכל הרצינות הצעה כזאת, ועוד להטביע עליה את הגושפנקה של ממשלת-ישראל, מעיד על עצמו שלא למד דבר מאימרתו של לינקולן.

הוא מנסה, באמת ובתמים, ל-רמות את כל הבריות כל הזמן.

זאת היתה טעות. לא עברו ימים רבים, והוא עצמו הבחין בכך. השבועון המסויים הכריז מלחמה, הודיע על התלתו להקים כוח חדש בכנסת. הציבור נרעש נוכח חוק-התועבה. יועציו האינטימיים של אשכול הזהירוהו כי בגלל החוק יפסיד המערך עשרה מנדטים בכנסת — וכי זה יהיה סוף הקאריירה הפוליטית שלו.

מה עשה אשכול במצב זה? הוא עשה את אשר עשה באוייב חזק מדי: נוכח שנתקל באוייב חזק מדי: הוא התכחש לעצמו.

כך החל השלב השני של מיבצע תרבות. אחרי שהצליח לרמות את כל

כעבור כמה ימים הבטיח אשכול אישית לאחד משרי ממשלתו, שהזהיר אותו בפני תוצאות חיקוק זה, כי החוק לא יוגש ל-כנסת.

זבאותה שעה עצמה נתן אשכול את האור הירוק לשרי-המשפטים שלו ולראש הקואליציה בכנסת, לפעול להעברתו המזורזת של ה-חוק בכנסת.

בשביל אדם המתגאה בזריזותו הפוליטית יותר מאשר ביושרו הציבורי, היה זה הישג רב. על-ידי ההבטחות הוא מנע את התקר-ממות הציבור בארץ, ואת הודעות העתונות העולמית בחוץ-לארץ. החוק עבר בכנסת

כר לוי אשכול לא למד את תורת השלטון במציאות היומיומית של חברה דמוקרטית, כמו לינקולן.

הוא למד אותה באווירה הרחוקה של קנ-גיות במרכז המפלגה, במקדומימכר עם עסקנים ציניים, במציאות היומיומית של מנגנונים רודניים, המצפפים על הציבור ועל היחיד גם יחד.

במשך חמישים שנות עסקנות ציבורית, מיום עלותו לארץ-ישראל ועד ליום עלותו לכס ראש-הממשלה, קנה לעצמו שם של אדם המסתדר יפה באחירה מיוחדת זו.

הוא התפרסם כאדם הסבור שיש צורך להבטיח, אך שאין כל צורך לקיים הבטחות.

הוא התפרסם כאדם הסבור שאין קשר טבעי בין מה שנאמר בחירות לבין מה שנעשה למחרת הבחירות.

הוא התפרסם כאדם שסיכם את פרשת-השחיתות הגדולה הראשונה במדינת-ישראל החדשה בפסוק הציני: "לא תחסום שור בדישו!"

הוא התפרסם כאדם המוכשר לרוקן את כיסי הציבור לטובת מנגנון מנופח ומשחח — מבלי להרגיז איש.

הוא התפרסם כאדם המסוגל לסיים כל משא-ומתן, לחסל כל שביחה, לפייס כל מפלגה, על-ידי חתימה על שטר פוליטי ללא-כיסוי.

זה היה שמו, וזה היה כשרונו, כאשר נתמנה לראש-הממשלה.

כולנו קיחינו שעם מעמדו החדש יקנה לעצמו גם שם חדש ושיטות חדשות. קיחינו כי באמת אשכול של שיטות שהיו יאות לעסקני-ק בכוכנות היהודית, אך שאינן יאות לאדם הנושא את התואר הרם של ראש-משלת-ישראל.

מעיינו.

על ראש-הממשלה לוי אשכול ניתן עתה לומר, כמו על המלכים ממשפחת בורבון: "הוא לא למד דבר ולא שכח דבר."

מי שפיקס בכך היום, נאלץ ל-הסיק משקפה זו עור מאורעות השבוע. הם ממחישים את אמונתו של ציניקן קשיש, הסבור כי באמת אפשר לרמות את כל ה-בריות כל הזמן.

(וזהו אמונה נאיבית. אך ניסיון-החיים מל-מד כי אדם ציני מאוד יכול להיות גם אדם נאיבי מאד.)

הנה נתקבל "חוק לשון הרע". ככל שעוברים הימים, מתגלות עובדות חדשות על מלאכת הכחש והרומייה שרשות על חיקוק זה ואי-שרה אותה.

המוכיר הכללי של אגודת-העתונאים גילה שעוד ב-7 ביוני, חודש לפני קבלת החוק, הבטיח סגן-ראש-הממשלה אבא אבן בסעודה חגיגית כי החוק לא יגיע לכנסת החמישית. באותה שעה היתה קבועה לשידור תוכ-נית על חוק לשון הרע. מנהל קול-ישראל הודיע לעתונאים כי התוכנית בוטלה, מאחר שחוק לשון הרע חדל מלהיות אקטואלי.

בצורה חלקה ומהירה, ללא התרגשות יתרה. אפילו האופוזיציה לא התרגשה די הצורך כדי לגייס את חבריה, ורק מחצית החיכים שלה נכחו בעת ההצבעה.

בקיצור: אפשר לרמות את כל הבריות כמשך זמן-מה.

אולם לוי אשכול לא לקח בחשבון גורם אחד: השבועון המסויים. אפשר לסלוח לו על כך, כי במשך כל חמישים שנות התעסקותו עם עסקני-המפלגות לא נתקל עוד בתופעה כזאת.

אשכול ידע כי עורכי השבועון המסויים תמכו בו במשך שתי שנות שלטונו, בהן הוא ירק בפרצופם ללא-הרף. מובן שלא יכול היה להבין את מניעיו של עתון בעל עקרונות, התומך בללא חשבונות אישיים, וללא כל תמורה בהגנה השונאת אותה, מתוך הישוב צונן שתמיכה זו דרושה במשך זמן-מה כדי לסלק סכנה חמורה יותר.

לוי אשכול ראה בכך רק סימן של חולשה וחוסר-אונים. דוגמת ציניקאי אחר, שאל את עצמו: כמה דיביויות יש להעולם הזה? כמה קולות יש לו בכנסת? הוא החליט שאפשר לזלזל בגורם כזה, ולחוקק חוק שנועד להביא לחיסולו.

לפתע נפוצו שמועות: לוי אשכול מודה בטעות. הוא יכנס לעסק. הוא יסלק את הסעיפים הכי גרועים. הוא יסלק את דוב יוסף. אם רק נשב בשקט, אם לא נרגיז אותו,